

Nuoret vakavan väkivallan tekijöinä

Katsaus persoonallisuuden merkitykseen väkivaltaisesti käyttäytyvillä nuorilla
Sofia Grönfors

01/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Sofia Grönfors

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jari Hyyti

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytteen tarkoituksena on kuvailla lukijalle persoonallisuuden piirteitä, jotka voivat altistaa nuoren käyttäytymään väkivaltaisesti. Työni tarkoituksena on kasvattaa lukijan ymmärrystä väkivaltakäyttäytymisen taustasyistä. Rikollisuuden taustatekijöiden ymmärtäminen edesauttaa rikosten ennaltaehkäisyä, joka on määritelty Poliisilaissa poliisin tehtäväksi.

Opinnäytetyöni on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka tarkoituksena on ollut luoda kokonaiskuva tutkittavasta aiheesta. Työni tietopohja on kerätty jo olemassa olevista, kotimaisista sekä kansainvälisistä tutkimuksista, ajankohtaisista artikkeleista sekä kirjallisuudesta. Tarkoitukseni on ollut jäsentää ja tiivistää eri teorioita ja tutkimustuloksia yhteen ja luoda kokonaiskuva persoonallisuuden piirteistä, jotka yhdistävät väkivaltaisesti käyttäytyviä nuoria.

Väkivaltaiselle käyttäytymiselle altistavat piireet kuten neuroottisuus, aggressiivisuus ja impulsiivisuus. Persoonallisuuden piirteitä on yhdistänyt myös alhainen itsekontrolli. Lisäksi nuorilta on löytenyt epäsosiaalisen ja psykopaattisen persoonallishäiriöiden piirteitä. Nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäisy alkaa varhaislapsuudessa, jolloin tulisi turvata lapsen ja aikuisen myönteisen kommunikaation toteutuminen. Aggressiivista käyttäytymistä on mahdollista ennaltaehkäistä itsekontrollin ja tundesäätelyn taidoilla, jotka lapsi ja nuori voi oppia vain tasapainoiselta aikuiselta. Työssäni otetaan myös kantaa tulevaisuuden kehityssuunnasta nuorten väkivaltarikollisuuden osalta.

Sivumäärä: 26

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 01/2022

Avainsanat: nuori, väkivalta, persoonallisuus, temperamentti

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	2
2 KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	4
2.1 TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	4
2.2 KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	5
2.3 NARRATIIVINEN KIRJALLISUUSKATSAUS.....	5
3 TUTKIMUSAINESTON KERUU JA KÄSITTEISTÖ	7
3.1 TUTKIMUSAINESTON KERUU	7
3.2 KESKEISET KÄSITTEET	7
3.2.1 VÄKIVALTA.....	7
3.2.2 PERSOONALLISUUS JA TEMPERAMENTTI	8
3.2.3 NUORI.....	8
4 TAHALLINEN VÄKIVALTA JA SEN ÄÄRIMUOTONA HENKIRIKOS	9
4.1 HENKIRIKOKSET SUOMESSA	10
4.2 ALAIKÄISTEN TEKEMIEN HENKI- JA VÄKIVALTARIKOSTEN ERITYISPIIRTEET	10
4.3 MIEHET VÄKIVALTARIKOKSENTEKIJÖINÄ.....	11
5 ALTISTAVA PERSOONALLISUUS JA TEMPERAMENTTI	12
5.1 TEMPERAMENTTI OSANA PERSOONALLISUUTTA	12
5.2 BIG FIVE- PERSOONALLISUUSTEORIA	13
5.3 PERSOONALLISUUDEN KEHITYMINEN	14
5.4 NEUROOTTISUUS	14
5.5 AGGRESSIIVISUUS	15
5.6 EPÄSOSIAALINEN PERSOONALLISUUS.....	16
5.7 PSYKOPATIA	17
5.8 IMPULSIIVISUUS	18
5.9 TOISTUVAT RAIVOKOHTAUKSET	18
6 PERSOONALLISUUDEN YHTEYS NUOREN VÄKIVALTAISUUTEEN	20
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	24
7.1 JOHTOPÄÄTÖS JA LUOTETTAVUUS	24
7.2 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT.....	25
8 LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Poliisin tehtävistä on säädetty Poliisilain (Poll, 278/2011) 1 luvun 1 §:ssä, jonka mukaan poliisin tehtäviin kuuluu rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Rikosten ennalta estäminen on mainittu poliisin tehtävistä ensimmäisenä. Tehtäviä ei ole asetettu tärkeysjärjestykseen, mutta voitaneeko kysyä, olisiko rikollisuutta, jos poliisi onnistuisi tässä tehtävässä? Vaikka ajatus on hieman naiivi eikä rikollisuus ilmiönä tule poistumaan yhteiskunnasta, se kuvaa mielestäni hyvin poliisin ennalta estävän työn merkitystä. Jotta poliisi pystyisi ennalta ehkäisemään rikoksia, tulee poliisin ymmärtää rikoksen taustatekijöitä ja syntymekanismeja.

Tavoitteeni tällä opinnäytetyöllä on lisätä poliisin tietämystä persoonallisuuden piirteistä, jotka altistava alaikäisen nuoren vakaville väkivaltateoille. Aihe on ajankohtainen, sillä nuorten tekemien, henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on viime vuosina lisääntynyt. Esimerkiksi vuonna 2020 tilastoitiin 43 alle 18-vuotiaiden tekemää epäiltyä henkirikosta, kun vastaava luku aiempina vuosina on ollut 9–16 (Lehti 2020, 1). Nuorten vakavan väkivaltarikollisuuden on todettu vuosittuhannen vaihteessa lisääntyneen, kun taas nuorille tyypillisemmin ominaisten omaisuusrikosten osuus on vähentynyt (Hagelstam 2002).

Rikosoikeudellisesta vastuusta Suomessa on säädetty rikoslain 3 luvun 4.1 §:ssä (RL, 39/1889). Rikosoikeudellinen vastuu alkaa, kun nuori täyttää 15 vuotta. Alle 15-vuotiaasta nuorta ei voida lainsäädäntömme mukaan tuomita rikoksesta vaan heihin kohdistetaan ainoastaan lastensuojelullisia toimenpiteitä (Hagelstam 2008, 371). Vahingonkorvausvastuu on sen sijaan kaikenikäisillä rikoksen tekijöillä. Rikosten tekemistä nuoruusiällä voidaan pitää melko tyypillisenä nuoruuteen kuuluvana kokeiluna. Tästä huolimatta erityisesti Suomessa huolestuttavasti lisääntyneistä nuorten vakavista väkivaltarikoksista puhuttaessa on syytä tarkastella tarkemmin tekojen taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Tutustuttuani nuorten väkivaltarikollisuutta ilmiönä sivuaviin lukuisiin lehtiartikkeleihin olen havainnut, että ilmiön taustatekijöiden tarkastelussa keskitytään varsin usein nuoren elämään vaikuttaviin ympäristötekijöihin. Olenkin oivaltanut, että esimerkiksi psykologinen näkökulma tyypillisesti jää keskustelussa vähäiselle huomiolle. Nuorten väkivaltarikollisuuden ennalta ehkäisyn näkökulmasta on ilman muuta tarpeen tarkastella ilmiötä myös psykologisesta näkökulmasta. Tämän työn tarkoituksena onkin pureutua

aiheeseen nimenomaan persoonallisuuspsykologian näkökohdista ja tutkia, mitkä persoonallisuuden piirteet ja temperamentti altistavat yhdessä ympäristötekijöiden kanssa nuoren vakavan väkivallan tekijäksi. Henkirikokset ja rikostutkinta ovat aina kiinnostaneet minua. Tämän lisäksi viimeaikaiset, paljon mediassakin esillä olleet, alaikäisten tekemät henkirikokset lujittivat päätöstäni paneutua juuri tähän tärkeään aiheeseen.

Henkirikokset ja rikostutkinta ovat aina kiinnostaneet minua. Viimeaikaiset, paljon mediassakin esillä olleet, alaikäisten tekemät henkirikokset, lujittivat päätöstäni paneutua juuri tähän aiheeseen.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

2.1 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tutkimuksella voi olla erilaisia muotoja. Menetelmä voi olla yksinomaan tai useampia funktioita yhdistellen kartoittava, kuvaileva, selittävä tai ennustava. Opinnäytetyötä tekevä voi selventää tutkimuksen aihetta itselleen kysymyksellä: ”Mikä on tutkimusongelman muoto?” (Hirsjärvi ym. 2009, 213.) Tutkimuskysymykseni on: ”Mitkä persoonallisuuden piirteet altistavat alaikäisen nuoren vakavan väkivallan tekijäksi?”

Tutkimukseni muoto on selittävä. Selittävän tutkimuksen tarkoitus on löytää syy-seuraussuhteita ja etsiä selitystä sille, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet tutkittavaan ilmiöön. Tutkimuksessa voidaan ottaa myös huomioon, kuinka tekijät ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Hirsjärvi ym. 2009, 213.) Tutkimuksessani pyrin löytämään persoonallisuuden sekä temperamentin piirteitä, jotka altistavat alaikäisen vakavalle väkivaltaiselle käyttäytymiselle, mikä voi pahimmillaan johtaa henkirikokseen. Tutkimusta tehdessäni tiedostan, että persoonallisuus yksin ei ole selittävä tekijä nuoren väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Väkivaltaiseen käyttäytymiseen vaikuttavat myös kasvuympäristö, kaveripiiri ja palaute, jota hän saa ympäristöltään. On syytä muistaa, että nämä tekijät yhdessä persoonallisuuden kanssa vaikuttavat väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin yksinomaan aiheen tarkasteluun persoonallisuuden näkökulmasta.

Tavoitteena on kasvattaa omaa sekä lukijan ammatillista osaamista sekä kykyä ymmärtää nuorten tekemien vakavien rikosten taustatekijöitä. Kuten edellä olen todennut, poliisin tehtävä on ennalta estää rikosten synty (PoL 1:1). Rikosten syntyyn vaikuttavien taustatekijöiden ymmärtäminen on erittäin keskeisessä asemassa rikosten ennalta estämisessä. Selvittämällä erityisesti nuorten vakavalle väkivaltarikollisuudelle altistavia persoonallisuuden piirteitä pyrin tuottamaan hyödyllistä tietoa Poliisiorganisaation käyttöön.

Suurin haaste tutkimusta tehdessäni oli aineiston sekä aiheen rajaaminen. Persoonallisuutta ja sen häiriöitä on tutkittu todella laajasti, sekä myös niiden yhteyttä rikollisuuteen. Rikollisuuden syitä ja yksilön väkivaltaisuutta on pyritty selvittämään useiden eri selitysmallien kuten leimaantumisen, valikoitumisen, sosiaalisen aseman sekä kasvatuksen avulla. Työssäni keskityn persoonallisuuspsykologisiin selitysmalleihin. Persoonallisuuspsykologiassa on vaikea antaa yksiselitteisiä vastauksia asioille. Ihmiset ovat

yksilöllisiä kokonaisuuksia, joiden toiminnan taustalla vaikuttavat monet tekijät, kuten ympäristö, geenit ja yksilön oma suuntautuminen.

Tavoitteeni ei ole antaa yksiselitteistä vastausta sille, mitkä persoonallisuuden piirteet ajavat yksilön vakaviin väkivaltaisiin tekoihin eikä tällaisen vastauksen antaminen olisi mahdollistakaan. Kuten edellä olen todennut, yksilön persoonallisuuden ja käyttäytymisen yhteyteen ei ole annettavissa yksiselitteistä mallia, sillä yksilön toiminta on monen tekijän summa. Työlläni pyrin kuitenkin auttamaan lukijoita ymmärtämään, minkälaisilla persoonallisuuksilla on alttius vakavalle väkivallalle. Piirteiden tunnistamisella on apu tekojen ennalta ehkäisemiselle.

2.2 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tutkimusmenetelmänä käytän tässä opinnäytetyössä kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia jo olemassa olevia tutkimuksia ja muodostaa niiden pohjalta kokonaiskuva aiheesta. Olemassa olevaa tutkimustietoa tulee arvioida kriittisesti ja kartoittaen, jolloin aihepiiristä on mahdollista muodostaa synteesi eli kokonaisnäkemys. Kirjallisuuskatsaus voidaan jaotella kolmeen eri tyyppiin, jotka ovat systemaattinen kirjallisuuskatsaus, kuvaileva kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi (Salminen 2011, 6). Opinnäytetyössäni olen perehtynyt kotimaiseen sekä ulkomaalaiseen kirjallisuuteen sekä tutkimuksiin ja kasannut löytämäni tiedon yhteen tähän opinnäytetyöhön.

2.3 Narratiivinen kirjallisuuskatsaus

Valitsin työhöni kuvailevan eli narratiivisen kirjallisuuskatsauksen tutkimusmuodon. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jaotella edelleen narratiiviseen ja integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on luoda lukijalle tiivistettyä tietoa aiemmista tutkimuksista. Kyseiselle tutkimusmuodolle on tyypillistä laajan ja väljän tutkimuskysymyksen asettaminen. Yhtenä tyypillisenä tavoitteena narratiiviselle tutkimusmuodolle voidaan asettaa ajantasaisen tutkimustiedon tarjoaminen. Tarjottava tieto ei ole kuitenkaan analyttistä tutkimustulosta vaan niin sanottu laaja kuva käsiteltävästä aiheesta. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus mahdollistaa laaja-alaisen lähdetiedon hyödyntämisen, mikä mahdollistaa syvällisen ymmärryksen muodostumisen aiheesta. (Salminen 2011, 5–9.)

Tutkimuksessani pyrin kartoittamaan niin kansainvälisen kuin kotimaisen tutkimustiedon tarjoamia vastauksia nuorten aggressiiviseen käyttäytymiseen ja sen yhteyttä persoonallisuuteen. Haluan tarjota lukijalleni kootun näkökulman tämänhetkisestä tutkimustiedosta.

3 TUTKIMUSAINIESTON KERUU JA KÄSITTEISTÖ

3.1 Tutkimusaineiston keruu

Opinnäytetyön tekemisen aloitin laatimalla tutkimuskysymyksen, jonka vastaamiseen pyrin opinnäytetyölläni. Tutkimuskysymyksen asettamisen jälkeen määrittelin tietokannat, joista lähdin kartoittamaan aineistoa tutkimustani varten. Huomasin, että ihmisen persoonallisuutta ja sen yhteyttä rikollisuuteen on tutkittu suhteellisen laajasti, joten aineiston rajaaminen oli syytä tehdä huolella. Keskityin aineistossa ainoastaan persoonallisuuden piirteisiin, jättäen pois persoonallisuushäiriöt, jotka selittävät rikollisuutta.

Käyttämäni tutkimusaineisto koostuu tuoreesta tietokirjallisuudesta, tieteellisistä artikkeleista, lehtiartikkeleista, haastatteluista sekä tutkimuksista. Tutkimusaineiston haun toteutin käyttämällä Poliisiammattikorkeakoulun Etsivä-tietokantaa, Helsingin kaupungin kirjaston Helmet-tietokantaa, Länsi-Uudenmaan kirjaston Helle-tietokantaa, Emeraldia, Reseachergate ja ScienceDirectia. Lähdeaineisto koostui suomenkielisistä sekä englanninkielisistä teoksista, jotka ovat maksuttomia ja avoimista lähteistä. Hakusanoina käytin lähdeaineistoa hakiessa termejä persoonallisuus, persoonallisuus ja rikollisuus, personality, personality crimes, personality and violence ja persoonallisuuden vaikutus väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

3.2 Keskeiset käsitteet

3.2.1 Väkivalta

World health organization (WHO) määrittelee väkivallan fyysisen voiman tai vallan tarkoituksenmukaisena käyttönä. Väkivalta voi itsessään olla vain sillä uhkaamista. Väkivalta kohdistuu joko toiseen ihmiseen, ihmisryhmään, yhteisöön tai henkilöön itseensä. WHO:n mukaan väkivalta voi hyvin todennäköisesti johtaa fyysisen ja psyykkisen vammien syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen ja äärimmillään kuolemaan. (Rikoksentorjunta 2021.) Väkivallalla on useita eri ilmenemismuotoja; se voi olla fyysistä, psyykkistä, perhesuhteiden sisällä tapahtuvaa, seksuaalista, taloudellista, sosiaalista, uskonnollista, vainoavaa tai kaltoin kohtelevaa (Ensi- ja turvakotien liitto 2021).

Väkivaltaa voidaan tarkastella sen mukaan, mihin se kohdistuu. Yksi väkivallan muodoista on henkilöön itseensä kohdistama väkivalta eli itsetuhoinen käyttäytyminen. Toinen muodoista on henkilöiden välinen väkivalta. Tässä muodossa väkivaltaa tapahtuu kahden ihmisen välillä. Tyypillinen esimerkiksi on parisuhde- ja perheväkivalta. Kolmas väkivallan ilmenemismuoto on kollektiivinen väkivalta, jossa yksilöt muodostavat ryhmän, jossa ilmenee väkivaltaista käyttäytymistä. (Dahlberg ym. 2005, 23.)

3.2.2 Persoonallisuus ja temperamentti

Persoonallisuus on yksinkertaisimmillaan kuvattuna luonteenpiirteiden summa, joilla ihmistä voidaan kuvata. Osa persoonallisuutta on yksilön temperamentti, joka puolestaan yksinkertaistettuna on ihmisen yksilöllisyys. Temperamentti on persoonallisuuden biologinen ydin, joka yhdessä kasvatuksen kanssa muodostavat yksilön persoonallisuuden. Persoonallisuuden piirteiden ajatellaan, nykytiedon valossa, olevan melko pysyviä piirteitä. (YLE 2013.)

3.2.3 Nuori

Nuoruudella tarkoitetaan ikäkautta lapsuuden ja aikuiseen välillä. Nuoruusikä voidaan määrittellä eri tavoin, riippuen lähteestä. Nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri ikäluokkaan; varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen. Varhaisnuorella tarkoitetaan 10–13-vuotiasta, keskinuorella 14–17-vuotiasta ja myöhäisnuorella 18–22-vuotiasta. Yleisesti tarkasteltuna nuorella tarkoitetaan 13–18-vuotiasta. Nuoruusiän aikana nuorelle tapahtuu tärkeitä kehitysvaiheita niin fyysisesti kuin henkisesti. Hormonituotanto kiihtyy, eriytyminen vanhemmista alkaa ja vastuu omasta elämästä kasvaa. Nuoren sosiaalinen piiri laajenee, sosiaaliset suhteet muovaantuvat ja nuoren ajattelutaidot kehittyvät. Ihminen sopeutuu näihin muutoksiin hyvin eri tavoin. Yksilön sisäiset valmiudet, kuten persoonallisuus, muokkaantuvat tässä kehitysvaiheessa. Kehitykseen vaikuttavat yksilön sisäiset valmiudet sekä ympäröivät olosuhteet. (Nurmi ym. 2014, 142–143.)

4 TAHALLINEN VÄKIVALTA JA SEN ÄÄRIMUOTONA HENKIRIKOS

Tahallisiksi väkivaltarikoksiksi katsotaan rikoslain mukaan kuuluvan lievä pahoinpitely, pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely. Pahoinpitelyn tunnusmerkistöön kuuluu, että tekijä tekee uhrilleen ruumiillista väkivaltaa tai jollakin muulla tapaa vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa kipua tai saattaa uhrin tiedottomaan tilaan (RL 21:5). Törkeässä pahoinpitelyssä kvalifointiperusteet ankaroituvat; jos tekijä pahoinpitelemällä aiheuttaa toisella vakavan ruumiillisen vamman tai tekotavan katsotaan olevan erityisen raaka ja julma, tai jos teossa käytetään ampuma-asetta tai teräasetta, on käsillä törkeä pahoinpitely. Teon täytyy olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 21:6.) Lievä pahoinpitely on pahoinpitely muodoista kaikista lievin. Lievä pahoinpitely on myös asianomistajarikos, mikä tarkoittaa sitä, että uhri voi itse päättää haluaako hän vaatia tekijälle rangaistusta teosta. (RL 21:7.)

Henkirikoksella tarkoitetaan tekoa, jossa tarkoituksenmukaisella väkivallalla aiheutetaan toisen ihmisen kuolema (Rikoksentorjunta 2021). Rikoslain 21 luku määrittelee henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset sekä niiden rangaistavuudet. Henkirikoksia ovat tappo, murha, surma ja lapsensurma.

Murhan tunnusmerkistön mukaan tekijä on tuomittava teosta murhaan, mikäli teko on tehty vakaata harkintaa käyttäen tai teko on ollut erityisen raaka tai julma tai jos teko on aiheuttanut vakavaa yleistä vaaraa tai teko on kohdistunut virkaa tekevään virkamieheen, joka on ollut ylläpitämässä järjestystä ja turvallisuutta. Teon täytyy olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 21:2.)

Tappo on puolestaan murhaa lievempi tekomuoto. Taposta on tuomittava henkilö, joka tappaa toisen ilman yllä mainittuja murhan kvalifointiperusteita (RL 21:1). Mikäli tappo on tehty poikkeuksellisissa olosuhteissa, rikoksen tekijä on ollut lieventävien vaikuttimien alaisena tai muut rikokseen liittyvät seikat lieventävät tekoa, ja teko on kokonaisuutena arvostellen pidettävä lievämpänä kuin tappo tai murha, on kyseessä surma (RL 21:3). Lapsensurma koskee vain naisia, jotka synnytyksestä johtuvasta ahdistuksesta tai uupumuksesta surmaavat oman lapsensa (RL 21:4). Edellä mainitut henkeen kohdistuvat rikokset ovat tahallisia rikoksia. (Frände ym. 2018, 212–252).

4.1 Henkirikokset Suomessa

Vuonna 2020 Suomessa tilastoitiin 91 tehtyä henkirikosta. Määrä on suurin viiteen vuoteen, mikä herättää huolta. Edelliseen vuoteen verrattuna viime vuoden henkirikosten määrä kasvoi neljänneksellä. Koko 2000-luvun ajan henkirikosten määrä on ollut laskusuhdanteinen. MTV haastatteleman Poliisihallituksen rikostarkastaja Pekka Heikkisen mukaan ” Edelleen merkittävä osa henkirikoksista on sellaisia, joissa ryyppykaveri juovuspäissään tappaa ryyppykaverin, kun tulee jotain riitaa.” (MTV 2021.) Keskimääräinen henkirikoksen tekijä on Suomessa 38-vuotias, alkoholisoitunut, työtön, yksin elävä mies. Tekijäprofiili on poliisin mukaan kuitenkin muuttamassa yhä nuoremaksi (YLE 2020).

Vuoden 2020 Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspsykologian instituutin tekemän henkirikostarkastuksen mukaan henkirikosten määrä Suomessa vuonna 2020 oli Euroopan unionin kuudenneksi suurin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että määrältään henkirikoksia tehdään Suomessa keskimäärin enemmän kuin muissa teollisuusmaissa. (Lehti 2020, 1.)

4.2 Alaikäisten tekemien henki- ja väkivaltarikosten erityispiirteet

Alaikäisten tekemiä henkirikoksia aletaan tutkimaan, verrattuna aikuisten tekemiin henkirikoksiin, useammin murhaepäilyinä (YLE 2020). Murhan tunnusmerkistöön kuuluu muun muassa vakaa harkinta, erityinen raakuus tai julmuus, yleisen vaaran aiheuttaminen ja teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL 21:2). Nuoret tekevät henkeen kohdistuvia rikoksia, aikuisista tekijöistä poiketen, useimmiten ryhmässä ja teot kohdistuvat joka neljännessä tapauksessa tuntemattomaan uhriin. Teot ovat useimmiten erityistä raakuutta sisältäviä; teräaseilla tehdyt rikoksissa, uhreista löytyi keskimäärin yli kymmenen iskujälkeä. (Hagelstam 2008, 377–378.) Henkirikosten tekopaikaksi osoitettiin, aikuisten tekemistä henkirikoksista poiketen, julkinen paikka. Sisäministeriö toteutti vuonna 2012 selvityksen nuorten tekemistä henkirikoksista. Selvityksessä todettiin, että nuorten tekemät vakavat väkivallanteot poikkeavat monella tavalla perinteisestä suomalaisesta väkivallasta. Nuorten tekemille henkirikoksille oli ominaista tekijän yksityiskohtainen ja huolellinen teon suunnittelu, yhteydet kansainvälisiin malleihin sekä alkoholin puuttuminen merkittävänä taustatekijänä. (Evwaraye ym. 2012, 6–9.)

Vuonna 2020 Markus Kaakinen ja Matti Näsi tekivät nuorisoriikollisuuskyselyn, joka kohdennettiin yhdeksäsluokkalaisille nuorille. Kyselyyn vastasi 5674 nuorta 74 eri koulusta. Kysely osoitti, että verrattuna vuoden 2016 kyselyyn yhä useampi nuorten tekemistä väkivaltarikoksista aiheutti vahinkoa ja lääkärin tai sairaanhoidollista hoitoa. Nuorten rikollisuutta koskevat asenteet olivat muuttuneet myönteisemmiksi aiempiin vuosiin verrattuna. Kyselyyn vastanneista nuorista 23 prosenttia oli syyllistynyt elämänsä aikana koulukiusaamiseen. Koko elämänsä aikana 17 prosenttia nuorista oli syyllistynyt väkivaltatekoon julkisella paikalla. Noin puolessa väkivaltatapauksissa tekijä oli aiheuttanut uhrille tai uhrin omaisuudelle vahinkoa. Nuorten pahoinpitelemistä nuorista 35 prosenttia oli tekijöiden entuudestaan tuntemia. 17 prosenttia uhreista oli tuntemattomia. (Kaakinen & Näsi 2020, 1–8.)

Vastaajista 9 prosenttia oli kantanut mukanaan julkisella paikalla asetta tai aseeksi tarkoitamaansa esinettä. Tyypillisin ase oli ollut teräase ja sitä oli yleisimmin kannettu mukana itsepuolustukseksi. (Kaakinen & Näsi 2020, 8.)

4.3 Miehet väkivaltarikoksenteijöinä

Sukupuoli on yksi merkittävimmistä rikoskäyttäytymistä selittävästä tekijöistä. Yleisin rikostyyppi Suomessa on miehen tekemä väkivaltarikos. Naisten osuus rikoksenteijöistä on merkittävästi pienempi kuin miehillä, kaikista rikoksista naisten osuus tekijöistä on vain 18 % (Kivivuori ym. 2018, 116.)

Sukupuolten välisiä eroja voidaan selittää osittain biologisilla tekijöillä. Miehillä testosteronihormonin määrä on suurempi kuin naisilla. Suurempi testosteronin määrä lisää taipumusta fyysiseen ja psyykkiseen aggressiivisuuteen (Mielenterveystalo 2021).

Kaakisen ja Näsin nuoristutkimuksen tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että pojat ovat tyttöjä useammin osallisina väkivaltateoissa. 11 prosenttia vastanneista pojista oli ollut osallisena tappelussa kuluneen vuoden aikana. Tyttöjen vastaava luku oli 3 prosenttia. (Kaakinen & Näsi 2020, 8.)

5 ALTISTAVA PERSOONALLISUUS JA TEMPERAMENTTI

Persoonallisuudella tarkoitetaan yksilölle ominaista tapaa tuntea, ajatella ja käyttäytyä (Ojanen ym. 2004, 13). Persoonallisuus voidaan mieltää myös tavaksi tulkita ja hahmottaa ympäristöä. Arkikielessä persoonallisuudella tarkoitetaan henkilön luonnetta. (Mieli ry 2021.) Persoonallisuutta kuvataan piirteiden avulla.

Persoonallisuudesta puhuttaessa on käytävä läpi myös temperamentin merkitys persoonallisuuden kehityksessä.

5.1 Temperamentti osana persoonallisuutta

Temperamentilla tarkoitetaan yksilön elämänkaaren läpi, kohtuullisen stabiileina pysyviä käyttäytymismalleja, jotka muodostavat fyysisen ja sosiaalisen ympäristön vuorovaikutuksessa yksilön persoonallisuuden. Temperamentti on persoonallisuuden ydintä ja tarkoittaa on synnynnäistä tapaa reagoida asioihin. Ulospäin temperamentti näkyy tapana reagoida ja toimia erilaisissa tilanteissa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 30.)

Temperamentti ja persoonallisuus ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa. Temperamentin katsotaan olevan persoonallisuuden kehityksen perusta. Yksilön temperamentti koostuu hermostollisista ja biologisista eroavaisuuksista ja siten kuvaa hyvin ihmisten biologisia eroja. Temperamentti määräytyy osittain perintötekijöiden mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että osa temperamentin piirteistä ovat luonteeltaan suhteellisen pysyviä ja jo varhain lapsuudessa ilmeneviä. Temperamentti luo näin ollen perustan yksilön persoonallisuuden kehittymiselle. Persoonallisuuden kehittyminen on tiiviissä suhteessa yksilön ympäristötekijöihin, joita ovat muun muassa kasvatus henkilökohtaiset kokemukset, kulttuuri sekä ympäristön emotionaalinen suhtautuminen lapseen. (Toukola ym. 2015.)

Sosiobiologisissa-teoriassa kuvataan, että temperamentti on syntyperältään biologista, kun taas persoonallisuus on kasvatuksen ja ympäristön tuotos. Ympäristön tuotoksella tarkoitetaan yksilön kokemuksia. Asiaa voidaan havainnollistaa esimerkin avulla, esimerkiksi, jos ihminen kokee olevansa arka ja epävarma sosiaalisissa tilanteissa, on tämä hänen temperamenttiansa. Se miten ihminen käyttäytyy tämän tunteen seurauksena, on persoonallisuutta. (Keltikangas-Järvinen 2008, 29–30.)

Temperamenttipsykologian katsotaan olevan pohjana piirreteorian kehittymiselle. Persoonallisuuden piirreteorioiden avulla pyritään luomaan määritelmiä, niin sanottuja luokkia, joiden avulla persoonallisuuden piirteet voidaan erottaa toisistaan. Tunnetuin näistä teorioista on Big-Five-teoria, jonka yhteyttä myös temperamenttiin on tutkittu eniten. Piirreteorian lisäksi ihmisen persoonallisuutta on tutkittu myös psykodynaamisen-, humanistisen-, sekä kongnitiivisen-teorian avulla. Teoriat lähestyvät persoonallisuuspsykologiaa eri näkökulmista. (Puhakka 2002.)

5.2 Big Five- persoonallisuusteoria

Persoonallisuustutkimuksessa piirreteorian ”Big five” on tällä hetkellä vallitsevin eri teorioista. Teorian avulla pyritään kuvaamaan yksilöiden välillä havaittuja eroja käyttäytymismalleissa. Big five-teoriassa määritellään viisi erilaista piirrettä, joita ovat ulospäinsuuntautuneisuus, avoimuus uusille kokemuksille, neuroottisuus, sovinnollisuus ja tunnollisuus. (McCrae & Costa 1992, 14–17.)

Neuroottisuus on vaihdettu uudemmissa julkaisuissa termiksi tunne-elämän tasapainoisuus. Sisällöllisesti molemmat tarkoittavat samaa asiaa. Ulospäinsuuntautuneisuus kuvaa yksilön halua etsiä ulkoisia sosiaalisia ja muita virikkeitä sekä taipumusta kokea positiivisia tunnetiloja. Neuroottisuudella tarkoitetaan yksilön taipumusta negatiivisiin tunteisiin sekä ahdistuneisuuteen. Kykyä myönteiseen kanssakäymiseen ja sosiaalista mukautuvaisuutta kuvataan sovinnollisuuden piirteellä. Avoimuus kuvastaa yksilön kykyä kohdata uusia ajatuksia ja tunteita. Tunnollisuudella puolestaan kuvataan velvollisuudentuntoiseen käytökseen sekä harkitsevaan toimintaan liittyviä piirteitä. (Metsäpelto & Rantanen 2009, 93–110.)

Persoonallisuuden piirteiden vaikutusta aggressiiviseen ja antisosiaaliseen käytökseen on tutkittu melko laajasti. Tutkimuksissa on havaittu, että sovinnollisuudella, tunnollisuudella ja neuroottisuudella on todettu olevan vaikutusta yksilön aggressiiviseen käytökseen. Korkea neuroottisuus ennusti voimakkaampaa aggressiivista käytöstä, kun taas puolestaan korkea sovinnollisuus ja tunnollisuus ennustivat vähäisempää aggressiivista käytöstä. Tunnollisuuden vastakohtana pidetään impulsiivisuutta. (Jones ym. 2011, 329–337.) Impulsiivisuuden yhteyttä aggressiiviseen käytökseen on tutkittu laajasti.

Vuonna 2014 toteutetussa tutkimuksessa kartoitettiin, rikoksesta jo tuomitun tai vasta rikoksesta epäillyn, mutta jo oikeuspsykiatrisessa hoidossa olevan, aggressiivisuuden yhteyttä persoonallisuuspiirteisiin. Tutkimus osoitti, että korkealla sovinnollisuudella ja

tunnollisuudella on vähäisempi yhteys aggressiivisuuteen. Neuroottisuudella todettiin olevan yhteys reaktiiviseen aggressiivisuuteen, toisin kuin sovinnollisuus ja tunnollisuus, joilla on yhteyttä kaikkiin aggressiivisuuden muotoihin. (Hosie ym. 2014, 189.)

5.3 Persoonallisuuden kehittyminen

Persoonallisuuden muovautumiseen vaikuttaa tiiviisti kasvatus. Lapsen ja nuoren käyttäytymisen valvonta kuuluu vanhempien kasvatustehtäviin. Johdonmukaisen hoivan ja kasvatuksen avulla lapsen sisäinen hallinta kasvaa kautta lapsuuden ja nuoruuden. Hallinnan kasvaessa, myös lapsen käyttäytymisen hallinnan painopiste kehittyy ulkoisesta hallinnasta sisäiseen, itsehallintaa, lapsen ikävuosien karttuessa. Kyseessä on niin kutsuttu sisäinen kontrolli, joka perustuu arvoihin ja normeihin. Mikäli käyttäytymisen hallinta kehittyy puutteellisesti esimerkiksi mielenterveydenhäiriöiden vuoksi tai ulkoisen kontrollin heikentyessä liian varhain, syntyy tilaa epäsosiaaliselle ja aggressiiviselle käytökselle. (Duodecim 2007.)

Persoonallisuus muotoutuu nuoruusiällä ja nuori muodostaa tällöin myös identiteettiään. Identiteetillä tarkoitetaan minäkuvan, itsetunnon, maailmankuvan, arvojen ja omanlaisen elämäntavan löytämistä. Identiteetin kehitys jatkuu läpi elämän. (Erikson & Erikson 1997, 140 & Aalberg & Siimes 2007, 316.)

On hyvä tiedostaa, että persoonallisuuden piirteet tarjoavat vain yhden näkökulman, josta tarkastella ihmisen käyttäytymistä ja ihmisten välisiä eroavaisuuksia. Yhdistämällä piirreteoriaa erilaisiin malleihin, sosiaalipsykologian käsitteisiin ja teorioihin, on mahdollista hahmottaa erilaisia kokonaisuuksia sekä prosesseja, jotka valaisevat sitä, miten ja miksi ihminen toimii tietyntilanteissa tietyllä tavalla. (Helkama ym. 2016, 90.)

5.4 Neuroottisuus

Big Five -teorian mukaan neuroottisuus on yksi viidestä persoonallisuudenpiirteestä. Neuroottisuuden yhteyttä väkivaltaan on osoitettu useassa eri tutkimuksessa. Neuroottisuudella tarkoitetaan taipumusta kokea negatiivisia emootioita kuten ahdistuneisuutta, epävarmuutta ja pelokkuutta. Neuroottisuus voi kertoa myös emotionaalisesta epäva-

kaudesta sekä näkyä neuroottisella ihmisellä muun muassa alakuloisuutena, impulsiivisuutena, ärtyneisyytenä, vihamielisyytenä ja negatiivisena suhtautumisena asioihin. (Metsäpelto & Rantanen 2009, 93–110.) Vallalla olevan käsityksen mukaan neuroottisuus saattaa lieventyä henkilön vanhetessa (Rantanen ym. 2007, 511).

Neuroottisuuden katsotaan vaikuttavan merkittävästi henkilön terveyteen ja elämänlaatuun. Neuroottisuus lisää alttiutta sairastua useisiin erilaisiin psyykkisiin ja fyysisiin sairauksiin sekä saattaa ennustaa lyhyempää elinikää sekä heikompaa hyvinvointia. Neuroottisuudella on myös havaittu olevan yhteys erilaisiin mielenterveydenhäiriöihin. (Kokko ym. 2013, 748–750.) Korkeasti neuroottiset henkilöt voivat tuntea muita ihmisiä voimakkaampia ja pidempiaikaisia negatiivisia tunnetiloja sekä korkea neuroottisuus voi heijastua voimakkaasti useampaan eri elämän alueeseen, kuten työelämään, ihmissuhteisiin ja harrastuksiin. Taipumus matalaan itseluottamukseen ja ärsykeherkkyys voivat vaikuttaa merkittävästi työelämässä menestymiseen. (Suls & Martin 2005, 9–15.)

5.5 Aggressiivisuus

Yksilön persoonallisuuteen liittyvää hyökkäävyyttä ja vihamielisyyttä, kutsutaan aggressiivisuudeksi (Sandström 2010, 195). Aggressiivisuus pitää sisällään tunteita kuten pettymys, kateus, raivo. Aggressio on tunne, mikä saa aikaan hyökkäyshalun ja itsensä puolustamisen, mikä näkyy ulospäin aggressiivisena käyttäytymisenä. Aggression avulla ihminen reagoi ympärillä oleviin ärsykkeisiin. Nuorilla aggressio näkyy myös muun muassa kapinoimisena ja uhmakkuutena. Tämän kaltaisella käyttäytymisellä nuori pyrkii itsenäistymään ja irtautumaan kodistaan ja vanhemmistaan. (Cacciatore 2007, 28–29.)

Aggressiivisuutta voidaan määritellä erilaisten luokitteluiden mukaan, riippuen siitä miten aggressiivisuus ilmenee. Yksi yleisimmistä tavoista luokitella aggressiivisuutta on aggressiivisuuden jaottelu suoraan ja epäsuoraan aggressiivisuuteen. Kyse on suorasta aggressiivisuudesta, kun aggressiivinen käytös kohdistuu suoraan johonkin kohteeseen niin, että tekijän ja kohteen välillä on suora yhteys. (Kokko 2010, 160–161.) Suorasta aggressiivisuudesta on kyse muun muassa silloin kun aggressiivisuus kohdistuu ihmisestä toiseen ihmiseen. Kun aggressiivisuus kohdistuu esimerkiksi elinympäristöön tai johonkin muuhun, ei suoranaisesti määriteltävään kohteeseen, on kyse epäsuorasta aggressiivisuudesta. (Kokko 2010, 160.)

Aggressiivisuutta voidaan tarkastella myös siitä näkökulmasta, onko se reagointia ärsykkeeseen vai aggressiivista käyttäytymistä ilman ulkoista ärsykettä. Reaktiivisesta aggressiivisuudesta on kyse silloin kun yksilö reagoi ulkoapäin tulleeseen ärsykkeeseen. Tällöin yksilön autonominen hermosto aktivoituu ja reaktio syntyy impulssina ärsykkeeseen. Kokko kuvaa reaktiivista aggressiivisuutta puolustavaksi aggressiivisuudeksi, jossa aggressiivinen käytös mielletään itseään puolustavana tekona, häntä uhkaavassa tilanteessa. (Kokko 2010, 161.)

Nuorten osalta reaktiivinen aggressio voi tarkoittaa suhteettoman voimakasta reagointia ärsykkeeseen. Aggressiivisella käyttäytymisellä pyritään purkamaan itselle sietämättömäksi muodostunutta tunnetilaa. Suhteettoman voimakkaaseen reagointiin liittyy usein virhetulkinnat vastapuolen käyttäytymisestä tai sen tarkoitusperästä. Nuorten kyky ratkaista itselleen kuormittavia ja haastavia tilanteita on vielä puutteellisesti kehittynyt. Tällöin kuormittava ja sietämättömäksi muodostunut tunnetila purkautuu herkästi aggressiivisena käyttäytymisenä. (Kaltiala-Heino 2013b, 73–74.)

Proaktiivinen aggressiivisuus on hyökkäävää aggressiivisuutta, jossa yksilö kohdistaa väkivaltaista käyttäytymistä toiseen henkilöön ilman syytä. Proaktiiviseen aggressiivisuuteen ei sisälly välttämättä voimakasta tunnetilaa, sillä aggressiivinen käyttäytyminen ei synny impulssina ärsykkeeseen vaan saattaa olla harkittu ja suunnitelmallinen teko. Väkivalta saattaa olla tapa saavuttaa tavoitteita tai olla yksilölle oikeutettu tapa toimia. (Kaltiala-Heino 2013b, 161 & 74.) Proaktiiviseen käyttäytymiseen saattaa liittyä vihamielisiä ajatuksia ja käytös voi näyttäytyä myös epäsuorasti esimerkiksi valehteluna, uhkailuna tai muuna epäsosiaalisena käyttäytymisenä (Viemerö 2006, 19).

Mielenterveystalon sivuilla puhutaan suunnitelmallisesta aggressiosta ja reaktiivisesti aggressiivisista ihmisistä. Suunnitelmallinen aggressiivisuus liitetään rauhalliseen ja itsekeskeiseen temperamenttiin. Väkivalta on tämän temperamenttityylin omaavalle ihmiselle keino saada omat tahtonsa ja arvonsa läpi. Reaktiivinen aggressiivinen ihminen omaa niin sanotun räjähtävän temperamentin, mikä tarkoittaa sitä, että kyseisellä henkilöllä on haasteita tunteiden hallinnan kanssa. Hän saattaa menettää herkästi malttinsa, riidellä herkästi eikä hallitse itseään, kun hermostuu. (Mielenterveystalo 2021.)

5.6 Epäsosiaalinen persoonallisuus

Epäsosiaalinen persoonallisuus on yksi persoonallisuushäiriön muodoista. Epäsosiaalinen persoonallisuus saa yleensä alkunsa vaikeista ja traumaattisista lapsuuden aikaisista kokemuksista. Tälle persoonallisuudelle on tyypillistä perusluottamuksen puute,

mikä saattaa tuoda esiin epäsosiaalisia piirteitä jo hyvin varhain. (Heikkinen-Peltonen ym. 2014, 140–141.)

Lähteestä riippuen, epäsosiaalisesta persoonallisuushäiriöstä voidaan käyttää myös nimitystä asosiaalinen persoonallisuus tai antisosiaalinen persoonallisuus. Tutkimukset ovat osoittaneet, että mitä varhaisempia käyttäytymisongelmia nuorella esiintyy, sitä todennäköisemmin hänestä tulee rikoksentekijä (Hagelstam 2008, 376). Epäsosiaalinen käytös alkaa useimmiten jo ennen 15-vuoden ikää (Mielenterveystalo 2020).

Häiriölle ominainen piirre on piittaamattomuus erilaisia velvollisuuksia ja sääntöjä kohtaan. Epäsosiaalinen persoonallisuus näkyy useimmiten vaikeutena ylläpitää ihmissuhteita heikkona impulssikontrollina, alhaisena sietokykyinä mikä näkyy useimmiten aggressiivisena ja väkivaltaisena käyttäytymisenä. (Heikkinen-Peltonen ym. 2014, 140–141.) Epäsosiaaliselle ihmiselle on ominaista, että hän näkee toimintansa syyt jossakin muualla kuin itsessään (Mielenterveystalo 2020). Lisäksi he ovat alttiita päihderiippuvuudelle ja muille mielenterveysongelmille (Heikkinen-Peltonen ym. 2014, 140–141).

Sisäministeriön seurantatutkimuksen mukaan suomalaisnuorille, erityisesti nuorille miehille, nuoruusisän epäsosiaalinen käyttäytyminen on hyvin tyypillistä. Selvityksen mukaan läpi elämän kestävä epäsosiaalinen persoonallisuushäiriö on kuitenkin harvinaisempaa. (Evwaraye ym. 2012, 9.) Nuorista, joilla on rikostaustaa, noin 70–90 %:lla on jonkinasteinen käytöshäiriö. Näistä noin 40 % täyttää aikuisiässä epäsosiaalisen persoonallisuuden diagnostiset kriteerit. (Lindberg, 2010.) Tutkimukset osoittavat epäsosiaalisen persoonallisuuden olevan periytyvää (Kivivuori ym. 2018, 189–195).

5.7 Psykopatia

Psykopatia on epäsosiaalisen persoonallisuuden äärimuoto. Psykopatialla tarkoitetaan luonnehäiriötä, jonka piirteitä ovat muun muassa empatiakyvyn puuttuminen, valehtelu, tunne-elämän pinnallisuus, impulsiivisuus, itsekeskeisyys, mahtipontisuus, lipevyys ja toistuva rikoskäyttäytyminen. Ominaista häiriölle on myös manipulatiivinen, vastuuntuntoon ja hyväksikäyttävä käyttäytyminen. (Tiihonen ym. 2019, 3432). Psykopaattinen henkilö omaa niin kutsutun pelottoman temperamenttityypin ja heidän käyttöksensä poikkeaa reaktioiltaan rangaistuksiin ja vaaraan (Frick & White 2008, 366). Arviolta prosentti suomalaisista on psykopaatteja. Rikollisten kohdalla arvioitu suhdeluku kasvaa merkittävästi. Heistä noin 10–30 prosenttia on psykopaatteja. Uusi suomalaistutkimus osoittaa, että psykopatia on hyvin periytyvää. (Tiihonen ym. 2019, 3432.)

Psykopatian yhteydestä lapsiin ja nuoriin, on kiistelty jo pidemmän aikaa. Psykopatiaan liitetty rikollisuus ja huono hoitoennuste ovat syitä, joiden vuoksi nuorten leimaamista on vältetty. Toisaalta psykopatian voimakas yhteys rikollisuuteen luo tutkijoille tarpeen tunnistaa psykopatiaa jo mahdollisimman varhaisella iällä, mikä mahdollistaisi aikaisen intervention. (Edens ym. 2001, 53–62.)

5.8 Impulsiivisuus

Impulsiivisuus mielletään ajattelemattomana ja harkitsemattomana reaktiona ulkoiseen ärsykkeeseen. Reaktiot toteutetaan ilman lyhyt- ja pitkäaikaisarviointia tekojen seurauksista. On kuitenkin otettava huomioon, että kaikki väkivalta ei ole impulsiivista vaan väkivaltaa tehdään myös vakaasta harkinnasta. Impulsiivisuuteen liitetään myös taipumus ajatella ja toimia hätiköidysti. (Howard, 2015.)

Impulsiivisuuteen liitetään myös tiiviisti impulssikontrolli, joka tarkoittaa kykyä hillitä toimintaan ajavia yllykkeitä. Impulssikontrollin puute johtaa kontrolloimattomaan, nopeaan ja riskialttiiseen toimintaan. Riskialtis käytös on korkeimmillaan nuoruudessa, vaikka impulssikontrollin katsotaankin lisääntyvän lapsuudesta aikuisuuteen. Impulssikontrollin kehittymisessä on havaittu yksilökohtaisia eroavaisuuksia. (Casey ym. 2008, 111–115.)

Alentuneella kyvyllä hillitä aggressiivisia impulsseja on katsottu olevan yhteys alttiuteen käyttäytyä väkivaltaisesti. Lapsuudenaikaisella, alhaisella impulssikontrollilla on myös katsottu olevan vaikutusta myöhemmän iän aggressiiviseen käytökseen. (Fergusson ym. 2013, 709.)

Impulsiivinen käytös voi näkyä myös muilla elämän osa-alueissa esimerkiksi liiallisena päihteiden käyttönä, heräteostoksina ja lyhyinä, harkitsemattomina ihmissuhteina. Impulsiivisuudella pyritään säätämään tunteita, kuten hakemaan hyvän olon tunnetta taikka se voi olla pyrkimys lievittää ahdistuksen tunnetta. Impulsiivinen käytös voi myös vaihdella tilanteiden mukaan ja aktivoitua vain tietynlaisissa tilanteissa. (Mielenterveystalo 2021.)

5.9 Toistuvat raivokohtaukset

Vuoden 2007 aikakausikirja Duodecim:ssä julkaistussa Jüriloon artikkelissa kuvataan, kuinka toistuvat raivokohtaukset, on melko uusi häiriö psykiatrisessa tautiluokituksessa. Toistuvat raivokohtaukset tarkoittavat nimensä mukaisesti tilaa, jossa henkilö ei kykene vastustamaan aggressiivisia impulsseja. (Jüriloo 2007.) Tällöin henkilön aggressiivinen

käytös ei ole tarkoitushakuista, vaan kuvastaa yksilön kyvyttömyyttä kontrolloida impulssejaan. Toistuvista raivokohtauksista kärsivä henkilö saattaa olla raivokohtausten välillä helposti ärsyntyvä ja aggressiivinen. Lisäksi hän saattaa kärsiä myös jonkinlaisesta persoonallisuushäiriöstä, mielenterveyden ongelmista, päihderiippuvuudesta sekä ahdistuneisuudesta. (Huttunen 2018 & Jüriloo 2007.)

Häiriölle tyypillistä on, että aggressiivisuus ei ole suhteessa ennakoivaan tapahtumaan tai stressitekijään. Kohtauksien seurauksena ilmenee vakavia päällekkarkauksia sekä omaisuusvahinkoja. (Huttunen 2018.) Raivokohtaukset ilmenevät ensi kertaa nuoruudessa noin 15–16-vuotiaana, kuitenkin ennen kolmeakymmentä ikävuotta. Häiriö on kolme kertaa yleisempää miehillä kuin naisilla. Aggressiivinen käytös saattaa ilmetä häiriön omaavalla ihmisellä jaksottaisina raivokohtauksina. Tyypillistä on, että raivokohtauksen saanut henkilö kokee katumusta välittömästi kohtauksen jälkeen. (Huttunen 2018 & Jüriloo 2007.)

6 PERSONALLISUUDEN YHTEYS NUOREN VÄKIVALTAISUUTEEN

Aggressiivisuus on yksilön sisäsyntyinen ominaisuus, jonka purkautumista ja kohdistamista jonkinlaiseen objektiin kutsutaan väkivaltaisuudeksi. Väkivaltainen käyttäytyminen on sosiaalisen ja geneettisen perimän, ympäristötekijöiden ja yksilön persoonallisuuden yhteisvaikutusta. Tärkein väline väkivaltaisuuden hillitsemiseen ovat yksilöt omat kyvyt sen hillitsemiseksi. (Schulman 2004, 149.)

Väkivaltaisuuden ei katsota olevan erillinen ilmiö vaan sen katsotaan kuvastavan kokonaispersoonallisuuden kehittymättömyyttä. Väkivaltaisuus voi kertoa käytös- ja tunne-elämän häiriöistä, joiden syntyyn on vaikuttanut mallioppiminen väkivaltaisuuteen, vanhempien puuttumattomuus nuoren väkivaltaiseen käyttäytymiseen, väkivallan kohteeksi joutuminen tai vanhempien empatiakyvyttömyys. Edellä mainitut seikat jättävät nuoren persoonallisuuteen pysyvän keinottomuuden tunteen ja tunteiden hallintakyvyttömyyden. Tämä voi näkyä esimerkiksi itsehillinnän menettämisenä ja aggressiivisena käyttäytymisenä. Väkivaltainen teko on itsessään uusi traumaattinen kokemus nuorelle, mikä kasvattaa riskiä uudelle väkivaltaiselle teolle. (Schulman 2004, 150–153.)

Persoonallisuuden ja sen häiriöiden yhteyttä väkivaltaisuuteen on tutkittu paljon. Niiden välillä voidaan nähdä selkeä yhteys, mutta mikä on linkki näiden kahden asian välillä? Väkivaltaisuus on monimutkainen ilmiö, joka vaihtelee voimakkuuden, toistuvuuden, vakavuuden, uhrin ja tekotavan mukaan. Aiheuttaako persoonallisuus väkivaltaa? Pelkääntään persoonallisuus ei aiheuta väkivaltaa vaan täytyy tapahtua myös väkivaltainen teko. Vaikein kysymys tutkimuksissa onkin ollut se, mikä persoonallisuuden ja väkivallan yhteyden luo. Kuitenkin on huomattavissa, että tietynlaisilla persoonallisuuden piirteillä on alttius väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Tutkimuksissa on pystytty eriyttämään kolme tekijää, jotka muodostavat yhteyden persoonallisuuden ja väkivallan väliin; emotionaalinen impulsiivisuus, psykopatia ja harhainen ajattelu. (Howard, R. 2015.)

Hans Eysenck puolestaan on tehnyt urauurtavaa tutkimustyötä persoonallisuuden ja rikollisuuden välisen syysuhteen tutkimiseen. Eysenckin teorian mukaan on olemassa kolme ulottuvuutta, joilla on yhteys rikollisuuteen. Ne ovat psykoottisuus, neuroottisuus ja ekstroverttisuus. Psykoottinen henkilö on egoistinen, impulsiivinen ja aggressiivinen.

Neuroottinen henkilö puolestaan on henkilö, jolla on alhainen itsetunto, ahdistuneisuutta ja hän kärsii voimakkaista mielialavaihteluista. Ekstroverttisella persoonallisuudella tarkoitetaan elämishakuista, hallitsevaa ja vakuuttavaa henkilöä. (Sinha 2016.)

Ruotsin vankiloissa tehtiin tutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää rikollisen käyttäytymisen ja persoonallisuuden välistä yhteyttä. Tutkimusta johti Cauffman ja kohderyhmäksi valikoitiin 130 vankilatuomiota suorittavaa vakavan rikoksen tehnyttä miestä. Tutkimus toteutettiin kyselylomaketta apuna käyttäen. Tulokset osoittivat, että rikoksen tekijöiden persoonallisuudessa korostuivat piirteet kuten impulsiivisuus, neuroottisuus, vihamielisyys, elämyshakuisuus, ahdistuneisuus, aggressiivisuus ja psykopaattiset piirteet. (Sinha 2016.)

Ihmisen käyttäytyminen kuvastaa hänen persoonallisuuttaan. Rikollinen käyttäytyminen syntyy epänormaaleista ajattelumalleista kuten, valehtelusta, empatiakyvyttömyydestä, mustavalkoisesta ajattelusta ja toisten syyttämisestä. (Sinha 2016)

Janne Kivivuoren teoksessa Rikollisuuden syyt pohditaan rikollisen käyttäytymisen syntymistä erilaisten teorioiden avulla. Kriminologisessa teoksessa puhutaan yksilön valikoitumisesta, joka ajaa tämän rikolliseen maailmaan. Valikoituminen tarkoittaa, että rikollinen käyttäytyminen ja aggressiivisuus syntyvät yksilön sisäisistä ominaisuuksista, eikä ulkoisista. Teoksessa esitetyt tutkimukset osoittavat, että yksilön temperamentilla on vaikutusta yksilön sosiaaliseen asemaan sekä taloudelliseen pärjäämiseen. Heikolla sosiaalisella asemalla ja alhaisella taloudellisella pärjäämisellä on nähty yhteys rikollisuuteen. Persoonallisuuden piirteistä aggressiivisuudella, impulsiivisuudella ja heikolla itsekontrollilla on nähty yhteys näihin kaikkiin tekijöihin. Varhaisella iällä todettu aggressiivinen ja impulsiivinen käyttäytyminen on osoittanut yhteyttä myöhemmällä iällä pitkäaikaiseen työttömyyteen ja näin ollen sosiaalisen aseman alenemiseen. (Kivivuori 2013, 98–101.)

Nuoren väkivaltaisen käyttäytymisen taustalla on monia eri vaikuttimia; väkivaltaisuu den taustatekijöinä vaikuttavat esimerkiksi käytösongelmat, runsas päihteiden käyttö, rikkonainen lapsuus, vanhempien päihteiden käyttö ja sosioekonominen asema. Nuoren väkivaltainen käyttäytyminen ei ole yhden selittävän tekijän summa. (Rytkönen, M. 2014, 63.)

Taipumus aggressiivisuuteen ja väkivaltaisuuteen on synnynnäistä ja jossain määrin luonnollinen osa käyttäytymistämme. Miksi sitten toisilla aggressiivisuus näkyy voimakkaammin väkivaltaisena käyttäytymisenä ulospäin ja miksi joku toinen pystyy hillitsemään voimakastakin aggressiota? Schulmanin mukaan aggressiivisen käyttäytymisen hillitsemisen voi oppia vain toiselta ihmiseltä, joka pystyy sen tasapainoisesti hillitsemään. Vanhemmilla ja kasvatuksella on suuri merkitys tämän taidon omaksumisessa.

Pettymysten sietokyvyn ja vastoinkäymisten luomien yllykkeiden hallitsemiskyvyt opitaan ensimmäisten kahden elinvuoden aikana. (Schulman 2004, 150.)

Glick ja Gibbsin vahvistavat Schulmanin esittämän teorian puutteellisiksi jääneistä sosiaalisista taidoista. Heidän mukaansa suurin osa avoimesta aggressiivisuudesta on seurausta puutteellisiksi jääneistä sosiaalisista taidoista. Tällöin henkilö ei osaa tai hallitse muunlaisia keinoja tilanteen ratkaisemiseksi kuin aggressiivinen käytös. (Glick & Gibbs 2016, 13.) Pienten lasten kohdalla puhutaan, että heidän fyysiseksi äitynyt käyttäytyminen liittyy puutteellisiin kykyihin ilmaista itseään ja voimakkaita tunnetiloja. Schulmanin mukaan negatiiviset tunteet aiheuttavat lapsessa sietämättömän olotilan, josta lapsi pyrkii pääsemään eroon aggressiivisella ja impulsiivisella käytöksellä (Schulman, G. 2004, 149).

Rytkönen kuvailee Sosiaalilääketieteen aikakauslehdessä nuorten väkivaltaisuuksien olevan moniulotteinen ilmiö. Väkivaltainen teko on ilmentymä nuoren reagoinnista heidän tunteensa tunnetilaan, joita voivat olla esimerkiksi suuttumus ja viha. Kyse on sisäisestä tunteen säätelystä ja kyvystä hallita tunneilmaisua eli itsekontrollista. Nuorten väkivaltaiselle käyttäytymiselle on esitetty useita erilaisia syitä kuten väkivaltapelejä, koulu-kiusaamista, kyvyttömyyttä kestää pettymyksen tunnetta ja ankaraa kotikasvatusta. Rytkösen mukaan nämä ovat kuitenkin vain riskitekijöitä, jotka eivät itsessään selitä väkivaltaista käyttäytymistä. Hänen mukaansa selittävänä tekijänä voidaan pitää puutteellisia tunne-elämäntaitoja, joiden kehitys tapahtuu lapsuuden vuorovaikutuksessa. Temperamenttiltaan impulsiivinen ja ärtyvä lapsi saattaa herättää varhaislapsuuden tärkeissä aikuisissa tunteen, ettei tämä halua olla kontaktissa lapsen kanssa. Tämä johtaa kierteeseen, jolloin lapsen sosioemotionaaliset taidot eivät kehity tarvittavalle tasolle, mikä saattaa ilmentyä nuoruusiän väkivaltaisena käytöksenä. (Rytkönen, M. 2014, 63–64.)

Nämä teoriat vahvistavat käsitystä siitä, että nuoren väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäiseminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja kasvatuksessa. Rytkösen mukaan nuoren väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäisy tapahtuu jo lapsuudessa, vahvistamalla aikuisen ja lapsen myönteistä vuorovaikutusta. Myönteinen vuorovaikutus tulisi näkyä aikuisen tavassa kohdata lapsi sekä tavassa ohjata lasta. Vahvistamista on mahdollista toteuttaa niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Yhteiskunnan tasolla muutos tarkoittaisi päiväkotien ja koulujen ryhmäkoiden pienentämistä, työntekijöiden vaihtuvuuden vähentämisenä sekä työkuorman vähentämisenä, jolloin aikaa jäisi enemmän kohdata lapsi. (Rytkönen, M. 2014, 64.) Martti Lehden laatima Henkirikoskatsaus vuodelta 2020 vahvistaa Rytkösen esittämän teorian. Katsauksen tarkoituksena on tuottaa

ajankohtaista tietoa kuluneen vuoden henkirikoksista ja niiden erityispiirteistä. Henkirikoksiin syyllistyneitä nuoria yhdisti varhain aloitettu päihteiden käyttö, ylisukupolvinen päihteiden käyttö, rikkonainen lapsuus, väkivaltaisuus ja mielenterveyden ongelmat. Myös käytösongelmat, psykiatriset hoidot sekä poikkeuksellinen teini-iässä alkanut aggressiivisuus yhdistivät tekijöitä. (Lehti, M. 2020, 39–40.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

7.1 Johtopäätös ja luotettavuus

Pohdittaessa tutkimukseni luotettavuutta, on syytä tarkastella käyttämiäni lähteitä sekä pohtia voiko näin kapea-alaisen segmentin tutkiminen antaa luotettavan lopputuloksen kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna. Osa käyttämistäni lähteistä on melko iäkkäitä. Vaikka persoonallisuuspsykologia kehittyy jatkuvasti, vallalla ovat edelleen vanhemmat teorit, jotka ovat peräisin 1990-luvulta. Persoonallisuuden tutkiminen väkivaltakäyttäytymisen selittävänä tekijänä on vain yksi osa väkivaltaista käyttäytymistä selittävästä kokonaisuudesta. Lähteinä käytin niin kotimaisia kuin ulkomaalaisia lähteitä. Näin pyrin lisäämään tutkimukseni luotettavuutta ja laaja-alaista tarkastelua. Näin ollen voidaan myös todeta, että persoonallisuuden piirteet, jotka yhdistävät väkivallan tekijöitä, ovat ainakin jossakin määrin universaaleja.

Käyttämissäni lähteissä toistuivat samat persoonallisuuden piirteet. Eysenckin, Cauffmanin, Fergussonin ja Kivivuoren mukaan yhteistä väkivaltaisesti käyttäytyvälle henkilölle on impulsiivinen, aggressiivinen ja neuroottinen persoonallisuus sekä alhainen itsekontrolli. Metsäpellon (2009) mukaan itsekontrolli on alhaisimmillaan nuoruudessa. Fergussonin (2013) esittämän tutkimuksen mukaan puolestaan impulsiivisuus ja alhainen itsekontrolli altistavat nuoren väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Neuroottiselle persoonallisuudelle on tyypillistä alhainen itsekontrolli ja impulssiherkkyys. Impulsiivisuutta, aggressiivisuutta ja alhaista itsekontrollia esiintyy epäsosiaalisella persoonallisuushäiriöstä kärsivällä henkilöllä, psykopaattisella henkilöllä.

Katsaukseni luotettavuutta arvioidessa on huomattava, ettei edellä esitetty kata kaikkea väkivaltaiseen käytökseen liittyviä tekijöitä. Persoonallisuus ja temperamentti ovat kuitenkin yksi altistava tekijä. Puhun nimenomaan altistavista enkä esimerkiksi määrävistä tekijöistä. Kokonaisuus asian ymmärtämiseksi syntyy kuitenkin tarkastelemalla yksityiskohtia ja tämä katsaus kantaa kehoon oman kortensa persoonallisuuden ja temperamentin osalta. Lopputuloksena voin todeta, että löysin persoonallisuuden ja temperamentin piirteitä, sekä persoonallisuuden häiriöitä, mitkä yhdistävät väkivaltaisesti käyttäytyviä nuoria.

7.2 Tulevaisuuden näkymät

Helsingin Sanomat kirjoitti marraskuussa 2021 artikkelin, jossa käsiteltiin Poliisihallituksen julkaiseman tutkimuksen tuloksia. Nuorten, erityisesti 15–17-vuotiaiden, pahoinpitelyepäillyt olivat kasvaneet. Ilmoitusherkkyys oli lisääntynyt, vaikkakaan kaikki ilmoitukset eivät johtaneet esitutkintaan. Artikkelin mukaan 15–17-vuotiaiden tekemät väkivalta-rikokset olivat raaistuneet ja vuoden 2021 luku pahoinpitelyrikoksissa oli ennätyskallisen korkea. Erityisinä elementteinä selvityksessä mainittiin statuksen saaminen väkivaltaisella teolla ja uhrin nöyryyttäminen. (Reinboth, S. 2021.)

Kyse on siis vähintäänkin ajankohtaisesta asiasta. Toisaalta nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntymisestä on puhuttu tasaisesti usean vuoden ajan. Onko kyse siitä, että aiheesta kirjoitetaan tällä hetkellä ahkerammin mediassa, mikä saa aikaan ilmoitusherkkyden ja ilmiöön reagoimisen? Toisaalta tekojen raaistuminen ja erityispiirteet herättävät huolta, oli kyseessä kasvava ilmiö tai ei.

Helsingissä keskustelua ovat aiheuttaneet nuorten katujengit, joiden toiminta vuoden 2021 kesän ja syksyn aikana on edennyt selvästi huolestuttavampaan suuntaan. Katujengeille on ominaista roadman-kulttuuri ja rap-musiikki. Helsingin alueella katujengeihin kuuluu noin 100 nuorta. Jengeissä ihannoidaan väkivaltaa ja luodaan vastakkainasettelua eri jengien välille. Jengeihin kuuluu pääosin noin 20-vuotiaita nuoria mutta myös alaikäisiä. (Kantola, A. 2021.) Katujengit ovat huolestuttava trendi, joka on ajanut Ruotsissa alueellisen sisäisen turvallisuuden huolestuttavalle tasolle. Siksi ilmiöstä ollaan huolissaan myös Suomessa. Katujengit aiheuttavat myös poliisille turvallisuusuhan, sillä jengeissä on esiintynyt poliisivastaisuutta.

Jengikäyttäytyminen saattaa edustaa tulevaisuuden kuvaa nuorten väkivaltakäyttäytymisestä. On hyvä pohtia, voidaanko tällöin enää puhua persoonallisuuden vaikutuksesta väkivaltakäyttäytymisen synnylle, vai onko väkivaltaisuus enemmänkin sosioekonomisen aseman ja ympäristön tuotos. Mikä on persoonallisuuden vaikutus, kun nuori etsii omaa kaveriporukkaansa? Persoonallisuuden piirteillä on epäilemättä vaikutus yksilön päätöksiin elämässä. Vertaisten paine ja näyttämisen halu jengissä tuovat päätöksentekoon uuden ulottuvuuden.

8 LÄHTEET

Aalberg, Veikko & Siimes, Matti (toim.) 2007. Lapsesta aikuiseksi: nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.

Anttila, Raija & Lähdesmäki, Mari & Ojanen, Markku & Oksala, Else & Paavilainen, Petri 2004. Persoonaa. Persoonallisuuspsykologiaa. Helsinki: Edita.

Cacciatore, Raisa 2007. Aggression portaat. Helsinki: Opetushallitus.

Casey, B J. & Jones, Rebecca & Hare, Todd 2008. The adolescent brain. Annals of the New York Academy of Sciences, 1124(1) doi: 10.1196/annals.1440.010

Dahlberg, Linda & Krug, Etienne & Lozano, Rafael & Mercy, James & Zvi, Anthony 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Jyväskylä: Gummerus.

Edens, J. F. & Skeem, J. L. & Cruise, K. R. & Cauffman, E. 2001. Assessment of "juvenile psychopathy" and its association with violence: A critical review. Behavioral Sciences and the Law.

Ensi- ja Turvakotien liitto 2021. Tunnista väkivalta. Viitattu: 21.09.2021.

Saatavilla: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/#1545922684365-e575e892-1fc3>

Erikson, Erik & Erikson, Joan (toim.) 1997. The Life Cycle Completed. 1 painos. New York: W. W. Norton.

Eronen, Markku & Kaltiala-Heino, Riittakerttu & Gammelgård Monica 2007: Alaikäisten oikeuspsykiatrian kysymyksiä. Helsinki: Duodecim.

Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo96810>

Evwaraye, Ari & Mankkinen, Tarja & Veirto Kia 2012. Miksi nuori surmaa? - Yhteenveto nuorten tekemistä suunnitelmallisista henkirikoksista ja niiden taustoista. Sisäministeriön julkaisuja 44/2012. Viitattu 15.05.2021.

Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79488/sm_442012.pdf?sequence=1

Fergusson, David & Boden, Joseph & Horwood, John 2013. Childhood self-control and adult outcomes: Results from a 30-year longitudinal study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*

Frick, P. J. & White, S. F. 2008. Research review: The importance of callous-unemotional traits for developmental models of aggressive and antisocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*

Frände, Dan & Matikkala, Jussi & Tapani, Jussi & Tolvanen, Matti & Viljanen, Pekka & Wahlberg, Markus 2018: *Keskeiset rikokset*. Helsinki: Edita.

Glick, Bruce & Gibbs, J. 2016. *Aggression Replacement Training: Ryhmäharjoitusmenetelmä aggressiivisesti käyttäytyville nuorille*. 3. täydennetty ja uudistettu painos. Helsinki: Nord Print Ab Oy.

Hagelstam, Camilla 2008. *Lasten ja nuorten rikollisuus*. Teoksessa Pekka Santtila & Ghitta Weizmann-Henelius (toim.) *Oikeuspsykologia*. Porvoo: Persona Grata Edita

Hagelstam, Camilla 2002. *Ehkäisevän sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön päivät 21.-22.11.2002*. Teoksessa Autionemi, Anne 2004. *Nuorten väkivaltarikokset ja niiden seuraamukset – kriminologinen tarkastelu*. Helsinki: Edilex.

Hakala, Juha 2018. *Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen*. Teoksessa Valli, Raine (toim.) *Ikku-noita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heikkinen-Peltonen, Riitta & Innamaa, Marja & Virta, Marjut 2014. *Mieli ja terveys*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hellgren, Jonna 2021. *Henkirikosten määrä lisääntyi selvästi viime vuonna – ”Ryppykaveri juovuspäissään tappaa ryppykaverin”*. MTV-uutinen 20.01.2021. Viitattu: 07.03.2021.

Saatavilla: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/henkirikosten-maara-lisaantyi-selvasti-viime-vuonna-ryppykaveri-juovuspaissaan-tappaa-ryppykaverin/8041774#gs.vgbw8g>

Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela 2016. *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hosie, Julia & Gilbert, Jane & Simpson, Katrina & Daffern, Michael 2014. An examination of the relationship between personality and aggression using the general aggression and five factor models.

Howard, Richard 2015. Personality disorders and violence: what is the link? Viitattu: 03.12.2021.
Saatavilla: <https://bpded.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40479-015-0033-x#citeas>

Huttunen, Matti 2018. Toistuvat raivokohtaukset. Helsinki: Duodecim.
Saatavilla: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00522>

Jones, Shayne & Joshua Miller & Lynam, D. 2011. Personality, antisocial behavior, and aggression: A meta-analytic review. Journal of Criminal Justice.

Jüriloo, Ano 2007. Toistuvat raivokohtaukset. Helsinki: Duodecim.
Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo96186>

Kaakinen, Markus & Näsi, Matti 2020. Katsauksia 47/21: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. Viitattu: 14.05.2021
Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/326622/Katsauksia_47_Kaakinen_N%c3%a4si_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kakko, Teemu. & Kirsi, Katri 2020. Henkirikokset rajussa kasvussa tänä keväänä, Poliisi: ”Ei ole kontrollia, minne veitsen isku päätyy”- Katso kartalta 2000-luvun Suomen väkivaltaisimmat paikat. Yle-uutinen 17.06.2020. Viitattu: 07.03.2021.
Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11383347>

Kantola, Anne 2021. ”Olemme seurailleet pidemmän aikaa”- Poliisi kertoo Helsingin seudun katujen-geistä, joissa ihannoidaan rikollisuutta eikä aseita kaihdeta. Helsingin Sanomien uutinen 14.10.2021. Viitattu: 03.01.2022.
Saatavilla: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008332149.html>

Kaltiala-Heino, Riittakerttu 2013b. Väkivaltakäyttäytyminen. Teoksessa Nurmi, Päivi Päivi (toim.) Lapsen ja nuoren viha. Jyväskylä: PS-kustannus

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset suhteet. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen Liisa 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Helsinki: WSOY.

Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko & Näsi, Matti & Suonpää, Karoliina & Danielsson, Petri 2018. Kriminologia, Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Tallinna: Raamatutrükikoda.

Kokko, Katja 2010. Aggressiivisuus persoonallisuuteen liittyvänä toimintatapana. Teoksessa Metsäpelto, Riitta-Leena & Feld, Taru.(toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Kokko, Katja & Tolvanen, Anu & Pulkkinen, Lea 2013. Associations between personality traits and psychological well-being across time in middle adulthood. Journal of Research in Personality 47.

Lehti, Martti 2020. Henkirikoskatsaus 2020. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian ja oikeuspsykologian instituutti. Viitattu 19.04.2021.

Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/319479/Katsaus_kia_41_Lehti_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lindberg, Nina 2010. Nuoruusikä ja psykopatia. Helsinki: Duodecim. Viitattu: 22.04.2021.

Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo98933>

McCrae, Robert & Costa Paul 1992. Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory (NEO-FFI): Professional Manual. Lutz: Psychological Assessment Resources.

Metsäpelto, Riitta-Leena. & Rantanen, Jaana 2009. Persoonallisuuden piirteet ihmisten samankaltaisuuden ja erilaisuuden kuvaajina. Teoksessa Metsäpelto, Riitta-Leena & Feldt, Taru (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. PS-kustannus: Jyväskylä.

Mielenterveystalo 2021. Aggressiivisuus. Helsinki: Mielenterveystalo. Viitattu: 19.04.2021.

Saatavilla: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/tietoa_oireista/Pages/aggressiivisuus.aspx

Mielenterveystalo 2021. Impulsiivisuus. Helsinki: Mielenterveystalo. Viitattu: 03.12.2021.

Saatavilla: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/tietoa_oireista/Pages/impulsiivinen_kaytos.aspx#:~:text=Impulsiivisella%20k%C3%A4yt%C3%B6ksell%C3%A4%20tarkoitetaan%20toistuvia%20%C3%A4killisi%C3%A4%20spontaaneja%20ja%20harkitsemattomia,sopimattomissa%20tilanteissa.%20Yksitt%C3%A4iset%20impulsiiviset%20teot%20kuuluvat%20normaaliin%20el%C3%A4m%C3%A4%C3%A4n.

Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PSKustannus.

Poliisilaki 22.07.2011/827.

Puhakka, Vesa 2002. Yrittäjän persoonallisuus- miksi ja miten sitä kannattaa tutkia. University of Oulu. Department of Information Processing Science. Väitöskirja.

Rantanen, Johanna & Metsäpelto, Riitta-Leena & Feldt, Taru & Pulkkinen, Lea & Kokko, Katja 2007. Long-term stability in the Big Five personality traits in adulthood. *Scandinavian Journal of Psychology* 48: 511.

Reinboth, Susanna 2021. Teinien väkivalta lisääntyy ja usein sen tarkoituksena on nöyryyttää: Uhri pakotetaan esimerkiksi nuolemaan kenkiään ja samalla tilanne kuvataan someen. Helsingin Sanomien uutinen 03.11.2021. Viitattu: 03.01.2022.

Saatavilla: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008346648.html>

Rikoksentsorjunta. Väkivalta. Viitattu 20.03.2021.

Saatavilla: <https://rikoksentsorjunta.fi/vakivalta>

Rikoslaki 19.12.1889/39

Rytkönen, Minna 2014. Nuorten vakava väkivalta ja sosioemotionaalinen terveys. *Sosiolääketieteellisen aikakauslehden julkaisu* 2014: 51. Viitattu: 04.01.2022.

Saatavilla: <https://journal.fi/sla/article/view/41369>

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 22.3.2021

Saatavilla: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sandström, Marita 2010: *Psykye ja aivotoiminta. Neurofysiologinen näkökulma*. Helsinki: WSOYpro.

Schulman, Gustav 2004. Väkivalta ja sietämättömien tunteiden kierrätys. *Suomen lääkärilehti* 3/2004 VSK 59.

Sinha, Sudhinta 2016. Personality correlates of criminals: A comparative study between normal controls and criminals. *Industrial Psychiatry Journal* 19.12.2016. Viitattu: 01.12.2021.

Saatavilla: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5248419/>

Suls, Jerry & Martin, Robert 2005. The daily life of the garden-variety neurotic: Reactivity, stressor exposure, mood spillover, and maladaptive coping. *Journal of Personality* 73.

Sundelin, Jouko & Härmä, Vuokko 2020. Poliisin kotihälytystehtävät lisääntyneet koronaepidemian aikana. Terveyden ja hyvinvointilaitoksen seurantaraportti viikot 47–48. Helsinki: THL. Viitattu 22.03.2021.

Saatavilla: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139889/Viikko%2049-2020%20-%20Koronaepidemian%20vaikutukset%20hyvinvointiin%20palveluihin%20ja%20talouteen.pdf?sequence=55&isAllowed=y>

Toukola, Tytti & Karukivi, Max & Saarijärvi Simo 2015. Tunneilmaisun kehittymisen ongelmat – temperamentin vai ympäristön sanelemaa? Helsinki: Duodecim.

Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo12516>

Tiihonen, Jari & Koskivi, Marja & Lähteenvuo, Markku & Virtanen, Pekka & Ojansuu, Ilkka & Vaurio, Olli & Gao, Yanyan & Hyötyläinen, Ida & Puttonen, Katja & Repo-Tiihonen, Ella & Paunio, Tiina & Rautiainen, Marja-Leena & Tyni, Sasu & Koistinaho, Jari & Lehtonen, Sarka 2019. Neurobiological roots of psychopathy.

Viemerö, Vappu 2006. Aggressio ja aggressiivisuus. *Tieteessä tapahtuu* 2006 (3). Viitattu 20.09.2021. Saatavilla: <https://journal.fi/tt/article/view/56593/18746>

YLE:n uutinen: Persoonallisuus ja mielenterveys. Viitattu 21.09.2021.

Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/07/10/persoonallisuus-ja-mielenterveys>

